

Životní jubileum pana profesora MUDr. Jana Štěpána, DrSc.

Vladimír Palička

Received | Doručeno do redakce | Doručené do redakcie 10. 7. 2020

Pro ty z nás, kteří ho znají a nedávno ho viděli a slyšeli, je to těžko k uvěření – tělesný i duševní elán pana profesora Štěpána usvědčuje kalendář z omylu. Ale protože i na kalendáře se má reagovat, tak mi dovoluť alespoň pár řádek – sice pro klinické osteology jistě ne nezbytných (není nikdo, kdo by ho neznal), ale připomenutí některých skutečností je jistě vhodné.

Životopisná data jen ve stručnosti: narodil se v Kolíně, po maturitě musel krátce do výroby, ale rok na to už byl přijat na Fakultu všeobecného lékařství Univerzity Karlovy v Praze, kterou v roce 1964 absolvoval cum laude. Lékařskou dráhu začal na I. ústavu pro chemii lékařskou a soudní, posléze pokračoval do Laboratoře pro endokrinologii a metabolismus III. interní kliniky – a této slavné třetí interní klinice zůstal věrný po mnoho let. Jeho zaměření na metabolismus minerálních látek a kostní tkáň ho přivedlo ke klinické osteologii. Už jeho laboratorní vědecké výsledky k tomu směřovaly – metabolismus fosfátů, ale především studium izoforem alkalické fosfatázy, které představovalo badatelskou oblast, jež mu přinesla světově prioritní výsledky a udělala z něj vědeckou osobnost známou a respektovanou po celém světě. Založil na klinice osteocentrum a byl první, kdo v ČR získal a provozoval celotělovou kostní denzitometrii, tedy DXA. Ale profesor Štěpán ji nejen „provozoval“, on vytvořil tým nadšenců, kteří velmi výrazným způsobem přispěli k založení našeho oboru. Mnoho špičkových odborníků, profesorů a docentů se hrdě hlásí k tomu, že jsou jeho žáky. Jeho neskutečný vědecký potenciál a „tah na branku“ jsou obdivuhodné – vedl velké množství klinických studií, má obrovský čich na směr, kterým se obor a celá medicína bude vyvíjet. Profesor Blahoš před časem zmiňoval, že kdysi dělal anketu mezi mladými a perspektivními vědci Všeobecné lékařské fakulty a reakce (tehdy doktora) Jana Štěpána byly obdivuhodné – už tehdy se zamýšlel nejen nad úspěšnou léčbou v osteologii, ale i nad potenciálními riziky nadměrného útlumu kostní remodelace nebo nad potře-

bou měřit nejen kvantitu minerálu, ale především kvalitou kostní tkáň.

Klinické výsledky jsou obtížně měřitelné, vědecké se obvykle odrážejí v množství a kvalitě vědeckých prací. Profesor Štěpán jich má stovky. A jsou to práce přesné, vědecké a potřebné – a také hodně čtené a citované. Současný Hirschův index profesora Štěpána je 38 a nejcitovanější práce má více než tisíc citačních ohlasů. A jeho vědecký a publikační potenciál neutichá – v letošním roce už má publikaci v Osteoporosis International, v loňském prvoautorskou práci v Current Osteoporosis Reports (s impaktem 3,918), a tak bychom mohli uvádět mnoho a mnoho dalších článků a monografií. Ten, kdo ho slyšel přednášet, potvrdí, že na jeho přednášky se nedá zapomenout. Jasná, precizně připravená a zpracovaná data, přesně, jasně a důrazně formulované závěry – obdivuhodné. I širě jeho záběru je obdivuhodná a odráží to i skutečnost, že obdržel čestné členství České společnosti klinické biochemie, České revmatologické společnosti nebo Společnosti pro metabolická onemocnění skeletu. Já osobně jsem měl tu čest mu předávat i čestné členství České lékařské společnosti Jana Evangelisty Purkyně.

Profesor Štěpán stále pracuje, nyní v Revmatologickém ústavu a mnozí ho Revmatologickému ústavu závidí. Lidí s tak bystrým úsudkem, pracovitých, publikujících a přednášejících je opravdu málo. Přejme panu profesoru Štěpánovi ať mu jeho elán a nasazení ještě dlouho vydrží a ať si současně užije i radost s rodinou a přáteli.

Ad multos annos !

Jménem Společnosti pro metabolická onemocnění skeletu ČLS JEP (ale jistě nejen jménem klinických osteologů) s hlubokou úctou

prof. MUDr. Vladimír Palička, CSc., dr. h. c.